

Julkaisun piirrokset: Linda Saukko-Rauta / Redanredan

Ulkoasu ja taitto: Lagarto

Kesäkuu 2016

Julkaisun linkit on tarkistettu ja todettu toimiviksi 13.6.2016.

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	4
1 TOIMENPITEET TOIMIKAUDELLA 2016-2018	5
2 TOIMIJAT	6
Opetus- ja kulttuuriministeriö	6
Museovirasto	6
Aineettoman kulttuuriperinnön asiantuntijaryhmä	6
3 KANSALLINEN KOORDINAATIO	8
Elävän perinnön ringit	8
Viestintä	9
Seuranta ja raportointi	11
4 LUETTELOINTI	12
5 KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ	13
Verkostotyön tukeminen	13
Kansainvälisten sopimusten synergia	14
Yhteistyö Unesco-tasolla	15
6 AINEETTOMAN KULTTUURIPERINNÖN VAALIMINEN	16
Kasvatus ja koulutus	16
Tutkimus	17
Tallentaminen ja dokumentointi	18
7 RESURSSIT	19

JOHDANTO

Unescon yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta (myöhemmin sopimus) saatettiin voimaan Suomessa toukokuussa 2013. Sopimuksen tavoitteena on edistää aineettoman kulttuuriperinnön vaalimista, taata eri yhteisöjen, ryhmien ja yksilöiden aineettoman kulttuuriperinnön kunnioittaminen sekä lisätä tietoisuutta aineettomaan kulttuuriperinnön merkityksestä. Museovirasto vastaa sopimuksen kansallisesta toimeenpanosta. Museovirasto julkisti opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta tehdyn suunnitelman sopimuksen kansallisesta toimeenpanosta¹ kesäkuussa 2015. Suunnitelma perustui laajaan tutkimus- ja selvitystyöhön sekä sidosryhmien ja alan toimijoiden kuulemiseen.

Aineettoman kulttuuriperinnön asiantuntijaryhmän tehtäviin kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön asettamis päätöksen² mukaisesti laatia työsuunnitelma, joka on nyt käsillä oleva toimenpideohjelma. Tässä toimenpideohjelmassa tarkennetaan Museoviraston laatimaa toimeenpanosuunnitelmaa. Toimenpideohjelma on päivittyvä asiakirja.

Toimenpideohjelma mukailee kansallisen toimeenpanosuunnitelman rakennetta. Ensin katsotaan kauden yleisiä tavoitteita ja painopisteitä. Toisessa luvussa kirjataan auki sopimuksen toimeenpanoon liittyvien toimijoiden roolia painottaen aineettoman kulttuuriperinnön asiantuntijaryhmän työtä. Kolmannessa luvussa muotoillaan toimenpiteitä kansallisen koordinaation osalta, johon kuuluvat elävän perinnön ringit, viestintä sekä seuranta ja raportointi. Neljännessä luvussa esitellään toimenpiteet luetteloinnin osalta. Siihen kuuluvat yhtäältä Elävän perinnön wikiluettelo (2016), kansallinen elävän perinnön luettelo (2017) sekä hakemukset Unescon sopimukseen liittyviin kansainvälisiin aineettoman kulttuuriperinnön luetteluihin. Viidennessä luvussa avataan toimia kansainvälisen yhteistyön osalta. Viimeisessä luvussa linjataan mahdollisia toimenpiteitä aineettoman kulttuuriperinnön vaalimiseen liittyen.

1 Museovirasto (2015) ELÄVÄ PERINTÖ! Unescon yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta. Suunnitelma kansallisesta toimeenpanosta. <http://www.nba.fi/fi/File/2586/toimeenpanosuunnitelma.pdf>.

2 Asettamis päätös OKM/57/040/2014. <http://valtioneuvosto.fi/hanke?selectedProjectId=455>.

1 TOIMENPITEET TOIMIKAUDELLE 2016-2018

1. Sopimuksen toimeenpanon koordinointi (Museovirasto, ringit)

- Vahvistetaan kansallista toimijaverkostoa, jonka keskiössä ovat elävän perinnön ringit.
- Nostetaan tietoisuutta aineettomasta kulttuuriperinnöstä sekä sopimuksesta viestinnän keinoin.
- Pidetään toimenpideohjelma ajan tasalla vuositason tasolla. Seurataan sopimuksen toimeenpanoa ja sen vaikutuksia säännöllisesti.

2. Luettelointi (Museovirasto, asiantuntijaryhmä, ringit)

- Kasvatetaan Elävän perinnön wikiluettelon tunnettuutta viestinnän keinoin ja kannustetaan yhteisöjä luetteloimaan elävää perintöään (2016–).
- Laaditaan kriteerit ja arviointikäytännöt kansalliselle luettelolle (2016).
- Avataan elävän perinnön kansallinen luettelo (2017).
- Täsmennetään Suomen tavoitteet ja linjaukset Unescon kansainvälisten luetteloiden osalta (2017–2018).

3. Kansainvälisen yhteistyön kehittäminen (Museovirasto, ringit)

- Rakennetaan aktiivisesti verkostoja aineettoman kulttuuriperinnön kansainvälisellä kentällä muiden sopimusmaiden kanssa, erityisesti lähialueilla.
- Kehitetään yhteistyötä ja konkreettisia yhteistyökeinoja muiden kansainvälisten kulttuuriperintöalan sopimusten kesken.

4. Aineettoman kulttuuriperinnön vaaliminen (Museovirasto, asiantuntijaryhmä, ringit)

- Rakennetaan verkostoja ja etsitään yhteistyömahdollisuuksia.
- Eri toimialoilla nostetaan aineettoman kulttuuriperinnön ja sopimuksen tunnettuutta ja edistetään toimijoiden keskinäistä verkottumista alaan liittyen.

2 TOIMIJAT

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Suomen valtio on Unescon aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta tehdyn yleissopimuksen osapuoli ja vastaa siitä, että sopimuksen velvoitteet täyttyvät. Opetus- ja kulttuuriministeriö on vastuussa sopimuksen toteuttamisesta ja seurannasta Unescolle.

Museovirasto

Museovirasto vastaa sopimuksen toimeenpanosta. Sen vastuulla ovat kansallinen koordinointi, aineettoman kulttuuriperinnön kansallinen luettelointi ja kansainvälinen yhteistyö. Museovirasto vastaa myös sopimukseen liittyvästä viestinnästä. Museovirastossa toimii kokopäiväinen aineettoman kulttuuriperinnön koordinaattori.

Aineettoman kulttuuriperinnön asiantuntijaryhmä

Opetus- ja kulttuuriministeriö on nimennyt aineettoman kulttuuriperinnön asiantuntijaryhmän toimikaudelle 2014–2018. Ryhmä toimii sopimuksen toimeenpanon tukena ja asiantuntijana aineetonta kulttuuriperintöä koskevissa kysymyksissä. Seuraavaan on tiivistetty asiantuntijaryhmän keskeiset tehtävät toimikaudella.

1. Koordinointityö

- Asiantuntijaryhmä tukee sopimuksen toimeenpanoa antamalla asiantuntijuuttaan käyttöön sekä seuraamalla ja kommentoimalla työn etenemistä.
- Museovirasto pitää toimenpideohjelman ajan tasalla vuositasolla yhdessä asiantuntijaryhmän kanssa.
- Asiantuntijaryhmä seuraa elävän perinnön rinkien toimintaa. Ringit toimivat itsenäisesti, koordinointivastuu ringeistä on Museovirastolla. Asiantuntijaryhmä pidetään ajan tasalla rinkitoiminnan suhteen kokouksissa ja sähköisten materiaalien muodossa. Asiantuntijaryhmällä on mahdollisuus kommentoida rinkien toimintaa ja toimintaedellytyksiä. Mikäli asiantuntijaryhmän jäsen osallistuu rinkien toimintaan, hän ei tee sitä asiantuntijaryhmän jäsenenä, vaan muussa roolissa rinkien omaehtoisen toiminnan turvaamiseksi.
- Asiantuntijaryhmä seuraa viestintää ja ryhmällä on mahdollisuus kommentoida viestinnän päällinjoja. Asiantuntijaryhmä saa tiedoksi Museoviraston tuottamat viestintämateriaalit ja sillä on mahdollisuus kommentoida ja ottaa kantaa keskusteluun.

2. Luettelointi

- Asiantuntijaryhmä seuraa wikiluettelointia. Ryhmä ottaa tarvittaessa kantaa wikiluettelon ilmoituksiin asiantuntijaroolissa. Asiantuntijaryhmä saa jokaiseen kokoukseensa listan uusista wikiluettelon kohteista, voi tutustua niihin wikialustalla ja nostaa halutessaan esille kohteita kommentoitavaksi. Museovirasto nostaa harkinnan mukaan kokouksiin kommentoitavaksi haastavia kohteita, joiden luettelointia wikiin harkitaan.
- Vuoden 2016 aikana ryhmä täsmentää kansallisen luetteloinnin kriteerit ja menettelytavan kohteiden ottamisesta luetteloon. Asiantuntijaryhmä määrittää Museovirastossa tehdyn esityksen pohjalta myös käytännöt esitysten arvioimiseksi.
- Asiantuntijaryhmä täsmentää Museoviraston valmistelun pohjalta Suomen tavoitteet ja linjaukset Unescon kansainvälisten luetteloiden osalta yhteistyössä OKM:n ja Museoviraston kanssa (2017–2018).
- Asiantuntijaryhmä valmistelee yhdessä Museoviraston kanssa opetus- ja kulttuuriministeriöön menevät ehdotukset Unescon kansainvälisiin aineettoman kulttuuriperinnön luetteloihin.
- Asiantuntijaryhmä määrittelee aineettoman kulttuuriperinnön käsitettä luettelointityön edetessä prosessinomaisesti siten, että käsitteestä muodostuu yhtenäinen, eri kansalliset luettelointimuodot yhdistävä kokonaisuus.

3. Kansainvälinen yhteistyö

- Museovirasto ja sopimuksen toimeenpanon keskeiset toimijat rakentavat aktiivisesti verkostoja aineettoman kulttuuriperinnön kansainvälisellä kentällä muiden sopimusmaiden kanssa, erityisesti lähialueilla. Asiantuntijaryhmän jäsenet tukevat mahdollisuuksien mukaan aineettomaan kulttuuriperintöön liittyvää kansainvälistä yhteistoimintaa sen eri osa-alueilla.

4. Aineettoman kulttuuriperinnön vaaliminen

- Asiantuntijaryhmä tukee Museovirastoa sen työssä luoda mahdollisuuksia eri yhteisöille ja yksilöille toteuttaa toimia, jotka ovat sopimuksen ja sen suomalaisen soveltamistavan mukaisia.
- Asiantuntijaryhmän jäsenet osallistuvat mahdollisuuksien mukaan aineettoman kulttuuriperinnön vaalimista koskevaan toimintaan.

3 KANSALLINEN KOORDINAATIO

Elävän perinnön ringit

Toimikauden tavoitteena on käynnistää kansallinen toimijaverkosto, jonka keskiössä ovat elävän perinnön ringit. Tavoitteena on, että ringit ovat alaansa edustavia ja saavutettavia ja niihin osallistuu monipuolisesti alaa edustavien yhteisöjen tai ryhmien jäseniä. Rinkiin liittyminen on koettu helpoksi ja toimintamallin koetaan lisänneen tai parantaneen elävän perinnön vaalimiseksi tehtävää yhteistyötä.

Toimikauden aikana pyritään muodostamaan elävän perinnön ringi kullekin viidestä Unescon aineettoman kulttuuriperinnön osa-alueesta (suullinen perinne; esittävät taiteet; sosiaalisen elämän käytännöt, rituaalit ja juhlamenot; luonto ja maailmankaikkeus; käsityötaidot). Museovirasto vastaa rinkiverkoston organisoimisesta ja käynnistämisestä sekä toiminnan kansallista koordinaatiosta. Museovirasto hakee rinkeihin yhteistyökumppaneita aineettoman kulttuuriperinnön eri osa-alueilta ja toimialoilta. Museovirasto on mukana rinkien toiminnassa, mutta pitkällä tähtäimellä päävastuu niiden toteuttamisesta on alan toimijoilla.

Elävän perinnön ringit toimivat koordinoivina eliminä ja solmukohtina, joissa kunkin alan perinteen harjoittamisesta, siirtämisestä, koulutuksesta, kasvatuksesta, opetuksesta, tutkimuksesta, dokumentoinnista ja tallentamisesta vastaavat toimijat voivat kohdata. Samoin huomioidaan ammattilaisten ja harrastajien näkökulmat. Rinkien muodostamisessa pyritään huomioimaan yhteiskunnan, kulttuurien ja kielten moninaisuus ja erityishuomiota tulee suunnata vähemmistökuulttuureihin.

Ringeille muotoillaan yhtenäinen toimintamalli, jota on mahdollista soveltaa eri osa-alueilla, isommissa tai pienemmissä yhteisöissä. Tämän työkalun avulla innostetaan yhteisöjä toimimaan elävän perinnön vaalimisen puolesta. Rinkeihin haetaan toimijoita, joiden tehtävänalaan aineeton kulttuuriperintö kuuluu. Ensimmäisenä perustettiin käsityörinki joulukuussa 2015. Luontoalan toimijoiden ringi perustettiin huhtikuussa 2016.

Rinkien toiminnalle ei ole osoitettu erillistä määrärahaa. Rinkien organisoitumista pyritään tarvittaessa tukemaan matkakustannusten osalta. Viiden osa-alueen rinkien isäksi tuetaan mahdollisuuksien mukaan muita Museoviraston tietoon tulevia oma-aloitteisesti syntyviä ala- tai ryhmäkohtaisia rinkejä. Asiantuntijaryhmä seuraa elävän perinnön rinkien toimintaa.

ELÄVÄ kulttuuriperintö

Viestintä

Aineettoman kulttuuriperinnön sopimukseen liittyvä viestintä perustuu tammikuussa 2016 valmistuneeseen viestintästrategiaan ja sen pohjalta tehtyyn viestintäsuunnitelmaan.

Museovirasto vastaa koordinaation edellyttämästä viestinnästä ja toteuttaa kansainvälisen yhteistyön osalta viestintää yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Rinkien toimintaan liittyvästä viestinnästä ovat vastuussa ringeissä olevat toimijat yhdessä Museoviraston kanssa.

Viestinnän tavoitteet toimikaudella 2016-2018:

- Yleinen keskustelu aiheesta lisääntyy: Aineettoman kulttuuriperinnön ympärillä käydään yhä enemmän yhteiskunnallista keskustelua ja kansalaiset tunnistavat paremmin kulttuuriperintöön liittyvän aineellisen ja aineettoman ulottuvuuden.
- Luettelot ovat laajasti tunnettuja ja osallistavia: Elävän perinnön wikiluettelo³ ja kansallinen luettelo ovat laajasti tunnettuja elävän perinnön toimijoiden keskuudessa. Prosessiin osallistuminen on matalan kynnyksen toimintaa, johon ihmiset kokevat olevan helppo lähteä mukaan. Luettelot palvelevat sekä tiedon avoimuutta ja hyödynnettävyyttä että osallistavuuden tavoitetta.
- Aineettoman kulttuuriperinnön sopimus tunnistetaan muiden kansainvälisten kulttuuriperintosopimusten rinnalla. Toimikauden aikana yleinen ymmärrys Museoviraston vastuulla olevista kansainvälisistä kulttuuriperintöalan sopimuksista on selkiintynyt vahvistamalla sopimukseen liittyvää viestintää (maailmanperintosopimus, Eurooppalainen maisemayleissopimus, ns. Faron sopimus).

Museoviraston ylläpitämää aineettoman kulttuuriperinnön verkkosivustoa⁴ päivitetään jatkuvasti sopimuksen toimeenpanon edetessä. Myös Museoviraston sivuilla esitellään Unescon sopimuksen ja sen kansallisen toimeenpanon keskeiset kohdat⁵.

Toukokuussa 2016 perustetun Facebook-sivun⁶ avulla tuetaan viestinnän saatavuutta. Sosiaalisessa mediassa tärkeä yhtenäisyyttä luova keino on aihetunnisteen #eläväperintö markkinointi ja käyttäminen twiiteissä. Muita viestinnän kanavia kuten Museoviraston blogia käytetään tilanteen mukaan esimerkiksi tapahtumien yhteydessä, ja uusia viestintäkanavia otetaan tarvittaessa käyttöön toimikauden aikana.

Koko toimeenpanoprosessin saavutettavuutta pyritään lisäämään sekä alueellisilla että alakohtaisilla seminaareilla ja tapahtumilla, joissa viestiä pystytään levittämään kohdennetusti eri kohderyhmille myös painetun materiaalin avulla. Museoviraston järjestämien yhteistyöseminaarien puheenvuorot taltioidaan ja ne ovat katsottavissa Elävän perinnön Youtube-kanavalla⁷.

Museovirasto viestii aktiivisesti eri kanavissa ja sosiaalisessa mediassa. Ringeissä mukana olevat toimijat tiedottavat sopimuksesta ja sen toimeenpanosta omissa kanavissaan. Kunkin ringin toimintaan liittyvän viestinnän tavoitteita ja kanavia selvitetään lisää toimintamallin tarkentamisen myötä. Yhtenä tavoitteena on julkaista kunkin ringin osalta alakohtainen elävän perinnön

3 <https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi/>.

4 <http://www.aineetonkulttuuriperinto.fi/fi/index>.

5 http://www.nba.fi/fi/ajankohtaista/kansainvalinen_toiminta/kansainvalisia_sopimuksia/aineeton-kulttuuriperinto.

6 <https://www.fb.com/elavaperinto>.

7 <https://www.youtube.com/channel/UCLHQsHT247LhZ242CeX8HtA>.

verkkojulkaisu. Rinkien viestintä on keskeisessä asemassa oman alansa toimijoiden saavuttamisessa. Myös luetteloon esityksen tehneitä kannustetaan viestimään ilmoituksista.

Viestinnän keskeisimmät kohderyhmät ovat elävän perinnön eri osa-alueilla toimivat yhteisöt, yhdistykset ja järjestöt, koulutuksen ja kasvatuksen parissa toimivat tahot, kulttuuriperinnöstä kiinnostuneet kansalaiset, säätiöt ja rahoittajat, yliopistot ja tutkimuslaitokset, muistiorganisaatiot, ministeriöt ja virastot, matkailualan toimijat, muut sopimuksen ratifioineet maat sekä laajempi yleisö. Viestinnän tavoitteiden toteutumista seurataan viestintäsuunnitelmassa kuvattujen mittareiden avulla.

Viestinnässä huomioidaan vastaanottajien ja yhteistyöryhmien moninaisuus ja erityisesti erilaiset vähemmistöt. Viestinnässä panostetaan saavutettavuuteen sekä monikielisyyteen tarjoamalla tietoja monikanavaisesti ja eri kielillä. Erityisiä tukitoimia ja painopisteitä toteutetaan yhteistyössä alan asiantuntijoiden ja välittäjäorganisaatioiden kanssa.

Seuranta ja raportointi

Museovirasto vastaa kansallisen toimeenpanon sekä sopimuksen edellyttämien kansainvälisten tehtävien raportoinnista opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Valtioiden tulee raportoida sopimuksen toteuttamisesta komitealle sihteeristön ohjeiden⁸ mukaisesti joka kuudes vuosi. Suomi raportoi Unescolle ensimmäisen kerran vuonna 2019. Tämän toimenpideohjelman toiminnot muodostavat keskeisen sisällön tuolle raportille.

Sopimuksen kansallisen toteuttamisen seuraamisesta pyritään muodostamaan elävä työkalu ja oppimisen menetelmä, jota voidaan hyödyntää toimeenpanotyössä ja esimerkiksi elävän perinnön rinkien toiminnassa.

Toimintaa seurataan eri toimijoiden osalta erilaisilla menetelmillä (itsearviointi, erilaiset mittarit). Toiminnan seurannan ja raportoinnin käytännöt suunnitellaan vuoden 2016 aikana. Viestinnän osalta mittarit on esitelty viestintäsuunnitelmassa.

8 Unescon raportointipohja ”Periodic reporting”. <http://www.unesco.org/culture/ich/en/forms>.

4 LUETTELOINTI

Toimikauden tavoitteena on kasvattaa Elävän perinnön wikiluettelon tunnettuutta viestinnän keinoin ja kannustaa yhteisöjä luetteloimaan elävää perintöään. Vuoden 2016 aikana laaditaan kriteerit ja arviointikäytännöt kansalliselle luettelolle, joka avataan vuonna 2017. Suomen tavoitteet ja linjaukset Unescon kansainvälisten luetteloiden osalta täsmennetään vuosien 2016–2017 aikana.

Osallistava ja kansalaisia laajapohjaisesti aktivoiva Elävän perinnön wikiluettelo avattiin helmikuussa 2016⁹. Wikipohjainen luettelointitapa tarjoaa yhteisöille alustan tuoda esiin omaa aineetonta kulttuuriperintöään yksittäisistä paikallisista ilmiöistä laajoihin kansallisiin kokonaisuuksiin. Lisäksi wikiluetteloon kootaan hyviä käytäntöjä, jotka ovat toimiviksi havaittuja elävän perinnön vaalimiseen liittyviä projekteja, käytäntöjä tai toimintamalleja. Ilmoituksia wikiin voivat tehdä erilaiset ryhmät, yhdistykset tai yhteisöt, jotka ovat myös vastuussa ilmoituksen sisällöistä. Museovirasto toimii wikialustan moderaattorina ja ylläpitäjänä, ja sillä on oikeus pyytää lisäyksiä ja tarkennuksia teksteihin sekä tarvittaessa poistaa asiattomat kirjoitukset.

Yhteisöjen on mahdollista tehdä wikiluettelossa olevista kohteista ehdotuksia kansalliseen aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon, joka avataan vuonna 2017. Asiantuntijaryhmä täsmentää vuoden 2016 aikana luetteloinnille menettelytavat, kriteerit sekä laatii arviointikäytännöt, jotka pohjaavat kansalliseen aineettoman kulttuuriperinnön toimenpideohjelmaan.

Yhteisöjen on mahdollista hakea wikiluettelosta edelleen kansalliseen luetteloon. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää Museoviraston ja aineettoman kulttuuriperinnön asiantuntijaryhmän valmistelun perusteella kansalliseen luetteloon otettavista kohteista. Elävän perinnön rinkejä sekä niiden verkostoja hyödynnetään kansallisen luettelon laatimisessa.

Kansallisesta luettelosta on mahdollista tehdä ehdotuksia Unescon kansainvälisiin aineettoman kulttuuriperinnön luetteloihin. Päätöksen Unesconon lähetettävistä ehdotuksista tekee opetus- ja kulttuuriministeriö Museoviraston ja aineettoman kulttuuriperinnön asiantuntijaryhmän valmistelun perusteella. Kohteiden on oltava kansallisessa luettelossa. Unescon parhaiden aineettoman kulttuuriperinnön suojelukäytäntöjen rekisteriin voi hakea myös sellaisia kohteita, jotka eivät ole kansallisessa luettelossa.

Asiantuntijaryhmä muodostaa Suomessa käytettävän tulkinnan aineettoman kulttuuriperinnön käsitteestä Unescon sopimuksen määritelmien pohjalta. Tulkinta tapahtuu useassa vaiheessa wikiluettelon, kansallisen luettelon ja käytännön toimeenpanon yhteydessä. Asiantuntijaryhmä huolehtii siitä, että käsitteen käyttö eri tahoilla sopimuksen täytäntöönpanossa Suomessa muodostaa linjakkaan kokonaisuuden.

9 <https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi>.

5 KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ

Toimikauden tavoitteena on lisätä elävän perinnön vaalimiseksi tehtävää kansainvälistä yhteistyötä. Tällä tarkoitetaan kansainvälisen verkostotyön tukemista toimijoiden kesken, aktiivista yhteistyötä muiden kulttuuriperintöalan kansainvälisiä sopimuksia toimeenpanevien tahojen kanssa sekä asiantuntijuuden kasvattamista sopimuksen kansainväliseen toimeenpanoon liittyvissä kysymyksissä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Museovirasto seuraavat sopimuksen kansainvälistä toimeenpanoa. Museovirasto toimii Suomen osalta asiantuntijana sopimuksen kansainväliseen toimeenpanoon liittyvissä kysymyksissä.

Museoviraston osalta aineettoman kulttuuriperinnön kansainvälisellä yhteistyöllä tavoitellaan kansainvälisten verkostojen hyödyntämistä tiedon, asiantuntemuksen ja kokemusten vaihtoon. Yhteistyö tarjoaa mahdollisuuksia esitellä suomalaiseen aineettomaan kulttuuriperintöön liittyvää osaamista ja hyviä käytäntöjä. Keskeistä on toimiminen yhteistoimintaverkostossa sekä lähialueilla että globaalisti.

Verkostotyön tukeminen

Toimikauden tavoitteena on tukea alan toimijoiden kansainvälistä verkostoitumista aineettoman kulttuuriperinnön vaalimisen edistämiseksi. Erityisesti Pohjoismaissa ja Baltian maissa yleissopimusta toimeenpanevat organisaatiot ovat tietoisia toistensa prosessin kulusta ja vaihtavat aktiivisesti kokemuksia keskenään. Yhteisöjen ja järjestöjen välillä tapahtuva kansainvälinen yhteistyö vahvistuu ja olemassa olevat verkostot kansainvälistyvät. Tämä voi ilmetä esimerkiksi yhteisten kansainvälisten hakemusten valmisteluna tai vaalimiskäytäntöjen jakamisena.

Nämä verkostot voivat liittyä joko aineettoman kulttuuriperinnön eri osa-alueisiin tai toimialueisiin. Työskentelyssä hyödynnetään olemassa olevia rakenteita pohjoismaisessa yhteistyössä ja tuodaan työtä tutuksi mm. Pohjoismaisen ministerineuvoston kautta. Lisäksi esimerkiksi muistiorganisaatioilla ja koulutus- ja tutkimuskentällä on jo nyt vahvaa kansainvälistä toimintaa, johon sopimuksen toimeenpanotyössä tulisi pyrkiä linkittymään vahvemmin. Samoin järjestöillä eri elävän perinnön osa-alueilla on kansainvälisiä verkostoja, joiden toimintaa tulisi sopimuksen alla vahvistaa.

Yhtenä toimeenpanotyön tavoitteena on saada suomalaisia elävän perinnön järjestöjä linkittymään vahvemmin sopimukseen ja saada toimikauden aikana joitakin suomalaisia järjestöjä ja alan muita toimijoita akkreditoitumaan sopimukseen. Sopimukseen akkreditoituneet orga-

nisaatiot (164 kpl 06/2016) tuovat oman panoksensa sopimuksen toteuttamiseen kansalaisyhteiskunnan näkökulmasta.¹⁰

Toimikauden aikana keskitytään kansainvälisen yhteistyön kehittämiseen erityisesti Pohjoismaiden ja Baltian maiden kanssa. Toimikauden aikana vahvistetaan verkostoja ja etsitään yhteisiä toimintamuotoja.

Lähialueiden osalta yksi tärkeä yhteistyömuoto on maiden yhteiset hakemukset Unescon aineettoman kulttuuriperinnön luetteloihin. Yhteisiä perinteitä on paljon ja Unesco rohkaisee sopimusmaita yhteisten kohteiden hakemiseen. Monikansallisten hakemusten kautta on mahdollista rakentaa entistä läheisempiä suhteita, kehittää esimerkiksi uudenlaista hanketoimintaa ja jakaa hyviä vaalimisen käytäntöjä. Samalla niiden avulla voidaan saavuttaa laajempaa näkyvyyttä elävälle perinnölle kaikissa osallistujamaissa.

Kansainvälisten sopimusten synergia

Toimikauden aikana tehdään aktiivista yhteistyötä muiden kulttuuriperintöalan kansainvälisiä sopimuksia toimeenpanevien tahojen kanssa. Yhteistyöllä tavoitellaan yleisen tietoisuuden kasvua sekä aineettoman kulttuuriperinnön sopimuksen osalta, että sen suhteesta muihin kansainvälisiin kulttuuriperintöalan sopimuksiin. Tätä yhteistyötä tehdään mm. tiedotuksen, tapahtumien ja seminaarien osalta.

Unescon aineettoman kulttuuriperinnön suojelemista koskevan yleissopimuksen ohella monet muut kansainväliset kulttuuriperintöä koskevat sopimukset liittyvät toimeenpanoon. Unescon sopimuksista erityisesti yleissopimuksella maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta¹¹ (ns. Maailmanperintosopimus vuodelta 1972) on läheinen yhteys aineettoman kulttuuriperinnön sopimukseen. Keväällä 2015 valtioneuvosto hyväksyi kansallisen maailmanperintöstrategian vuosille 2015–2025¹².

Lisäksi yleissopimuksella kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemisesta ja edistämisestä¹³ (ns. diversiteettisopimus vuodelta 2005) on monia yhtymäkohtia aineettomaan kulttuuriperintöön. Unescon Maailman muisti -ohjelman¹⁴ kautta puolestaan suojellaan arkisto- ja kirjastoperintöä. Euroopan neuvoston alaisella Eurooppalaisella maisemayleissopimuksella¹⁵ (vuodelta 2000) puolestaan on selkeä yhteys luontoon liittyviin eläviin perinteisiin. Lisäksi Suo-

10 <http://www.unesco.org/culture/ich/en/accreditation-of-ngos-00192>.

11 http://www.nba.fi/fi/ajankohtaista/kansainvalinen_toiminta/kansainvalisia_sopimuksia/maailmanperintosopimus.

12 <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2015/maailmanperinto.html>.

13 http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kansainvaliset_asiat/kansainvaliset_jaerjestoet/unesco/sopimukset/Liitteet/diversiteetti_FI.pdf.

14 <http://www.arkisto.fi/fi/maailman-muisti/>.

15 http://www.nba.fi/fi/ajankohtaista/kansainvalinen_toiminta/kansainvalisia_sopimuksia/eurooppalainen-maisemayleissopimus.

mi valmistelee parhaillaan ns. Faron sopimuksen (Euroopan neuvoston puiteyleissopimus kulttuuriperinnön yhteiskunnallisesta merkityksestä, 2005)¹⁶ voimaansaattamista.

Yhteistyö Unesco-tasolla

Toimikauden aikana kasvatetaan asiantuntijuutta sopimuksen kansainväliseen toimeenpanoon liittyvissä kysymyksissä. Kansainväliseen yhteistyöhön kuuluu toimiminen Unescon sopimuksen toimielimissä. Suomen Unesco-politiikan toimeenpanosta vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö yhteistyössä ulkoasiainministeriön ja muiden ministeriöiden sekä pysyvän Unesco- ja OECD-edustuston kanssa.

Aineettoman kulttuuriperinnön osalta Suomi osallistuu joka toinen vuosi aineettoman kulttuuriperinnön sopimusta koskevaan yleiskokoukseen. Lisäksi Suomi osallistuu tarkkailijana vuosittain kokoontuvaan hallitustenvälisen komitean kokoukseen.

16 http://www.nba.fi/fi/ajankohtaista/kansainvalinen_toiminta/kansainvalisia_sopimuksia/faron-puiteyleissopimus.

6 AINEETTOMAN KULTTUURIPERINNÖN VAALIMINEN

Aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisen ja ylläpitämisen ytimessä ovat ne yhteisöt ja yksilöt, jotka perinteitä harjoittavat. Julkinen ja yksityinen sektori tukevat yhteisöjä, yhdistyksiä ja perinteen taitajia eri keinoin. Suomessa on lisäksi laaja ja vakiintunut infrastruktuuri esimerkiksi koulutuksen, tutkimuksen, muistiorganisaatioiden ja kulttuuri-instituutioiden osalta, mikä omalta osaltaan tukee aineettoman kulttuuriperinnön säilymistä ja siirtämistä.

Sopimuksen tavoitteita ovat aineettoman kulttuuriperinnön vaaliminen, sitä harjoittavien yhteisöjen ja yksilöiden kunnioittaminen, tietoisuuden nostaminen aineettomasta kulttuuriperinnöstä sekä kansainvälisen yhteistyön ja avun tarjoaminen.

Vaalimisen kannalta on tärkeää levittää tietoa prosessista laajapohjaisesti ja luoda eri ryhmille sopivia osallistumisen mahdollisuuksia. Toiminnassa on tärkeää huomioida yhtä lailla sekä ammattilaisten että harrastajien näkökulma. Erityisesti lasten ja nuorten aineettomaan kulttuuriperintöön liittyviä tietoja ja taitoja vahvistamalla voidaan taata paitsi ilmiöiden jatkuvuus, myös laajempi osallisuus kulttuuriperintöön.

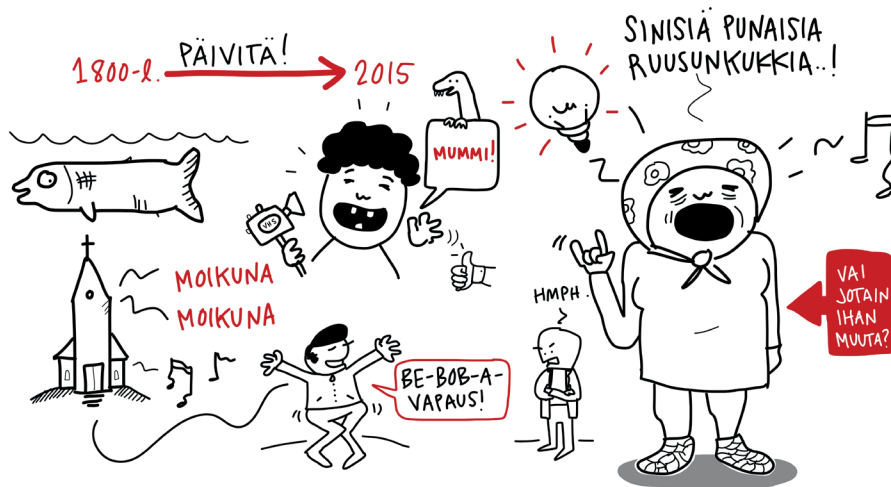
Museoviraston 2015 laatimassa toimeenpanosuunnitelmassa keskeisiksi aineettoman kulttuuriperinnön suojelun ja vaalimisen keinoiksi nostettiin kasvatus ja koulutus, tutkimus sekä talentaminen ja dokumentointi. Toimenpideohjelmaan on tunnistettu mahdollisia toimenpiteitä aineettoman kulttuuriperinnön vaalimisen osalta näillä toimialoilla.

Sopimuksen toteuttaminen liittyy vaalimisen osalta läheisesti rinkien toimintaan: miten ja millä osa-alueilla rinkejä käynnistyy ja minkälaisia asioita ringit ja niissä aktiivisesti mukana olevat toimijat nostavat keskeisimmiksi toimenpiteiksi. Toimenpideohjelman toimenpiteet tarkentuvat toimikauden aikana yhteistyössä yhteisöjen kanssa. Toimenpideohjelmaa päivitetään vuoden 2017 aikana.

Kasvatus ja koulutus

Toimikauden aikana tehdään yhteistyötä aineettomaan kulttuuriperintöön liittyvien sisältöjen näkyvyyden lisäämiseksi kasvatuksessa ja koulutuksessa. Lisäksi pyritään edistämään aiheen parissa toimivien keskinäistä verkottumista. Museovirasto toimii tiiviissä yhteistyössä alan toimijoiden kanssa esimerkiksi tapahtumien ja seminaarien järjestämisessä.

We pienet PERINTEET

Mahdolliset toimenpiteet:

- Kasvatetaan kapasiteettia aineettoman kulttuuriperinnön vaalimiseen järjestämällä vähintään yksi Unesco-sertifioitu aineettoman kulttuuriperinnön koulutus alan sidosryhmille.
- Koulutus ja kasvatusta ovat tärkeässä roolissa elävän perinnön renkien työssä. Kunkin ringin osalta määritellään, minkälaisiin toimenpiteisiin ryhdytään.
- Museovirasto toimii yhteistyössä Kulttuuriperintökasvatuksen seuran kanssa aineettonta kulttuuriperintöä koskevissa asioissa. Kauden aikana järjestetään ainakin yksi seminaari/työpaja kasvatustalon toimijoille.
- Tuotetaan materiaalia aineettomasta kulttuuriperinnöstä kasvatukseen ja opetuksen tueksi (esim. opetuspaketti). Mahdollisuuksien mukaan materiaalia tuotetaan myös muilla kielillä kuin suomeksi.
- Suunnataan tiedotusta ja viestintää opetus- ja koulutussektorin toimijoille.

Tutkimus

Toimikauden tavoitteena on rakentaa verkostoja tutkimusmaailmaan, alan yliopistokoulutukseen ja relevantteihin verkostoihin sekä etsiä yhteistyömahdollisuuksia. Tutkimusyhteistyössä tehdään aktiivisesti tilaa kriittiselle, analyyttiselle tutkimukselle ja tutkimuksen vapaudelle määrittää itse tutkimuskohteita.

Mahdolliset toimenpiteet:

- Museovirasto kartoittaa toimikauden alussa mahdollisuuksia yhteistyöhön aineettoman kulttuuriperinnön parissa toimivien yliopiston oppiaineiden parissa. Yhteistyömuotoja voisivat olla esimerkiksi opinnäytetyöt, yhteistyö kurssien sisältöjen tuottamisessa, tutkimusseminaarit ja yhteistyö tutkimus- ja kehittämishankkeissa.
- Tutkimustieto pyritään linkittämään osaksi luettelointia. Esimerkiksi wikiluettelossa Museovirasto ohjaa yhteisöjä käyttämään tietolähteenä eri aloilla tuotettua tutkimustietoa ja samalla ohjataan uusia yleisöjä tämän tiedon äärelle.
- Tutkimusnäkökulman tulee olla edustettuna rinkien toiminnassa.

Tallentaminen ja dokumentointi

Toimikauden tavoitteena on vahvistaa elävän perinnön näkökulmaa muistiorganisaatioissa (museot, arkistot ja kirjastot) sekä saada aineettoman kulttuuriperinnön tallentaminen ja dokumentointi osaksi niiden perustyötä.

Mahdolliset toimenpiteet:

- Muistiorganisaatiot huomioidaan keskeisenä yhteistyökumppanina esimerkiksi tapahtumien järjestämisessä ja viestinnässä.
- Varmistetaan muistiorganisaatioiden mukana olo rinkien työskentelyssä ja luetteloinnissa perinneyhteisöjen tukena ja aineistojen tarjoajana. Käytännössä muistiorganisaatiot voivat järjestää esimerkiksi keruita sekä kouluttaa aineettoman kulttuuriperinnön parissa työskenteleviä aineistojen dokumentoinnissa.
- Museovirasto tekee yhteistyötä ammatillisten museoiden TAKO-verkoston kanssa tietoisuuden nostamisessa aineettoman kulttuuriperinnön osalta viestinnän ja tapahtumien keinoin.
- Museovirasto ohjaa rinkejä yhteistyöhön tallennuksen osalta muistiorganisaatioiden ja TAKO-verkoston kanssa.

7 RESURSSIT

Aineettoman kulttuuriperinnön sopimuksen kansallisesta toimeenpanosta vastaa Museovirasto.. Toiminta rahoitetaan veikkausvoittovaroista. Museovirastossa toimii kokopäiväinen aineettoman kulttuuriperinnön koordinaattori. Museovirasto varautuu sen lisäksi ohjelman toimeenpanoon oman budjettikehyksensä antamien mahdollisuuksien puitteissa. Vuoden 2015 panos oli noin 0,2 htv virkatyötä.

Aineettoman kulttuuriperinnön alalla toimivat yhteisöt ja organisaatiot hakevat toiminnalleen rahoitusta lukuisista eri lähteistä: eri ministeriöiden, virastojen, säätiöiden, rahastojen, EU-tukien sekä kansallisten ja kansainvälisten tutkimusrahoituslähteiden kautta. Toimikauden aikana Museovirasto viestii aktiivisesti sopimuksen toimeenpanosta näiden rahoittajien suuntaan.

